

DİKKAT GELİŞTİRME EĞİTİMİNİN İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİKKATLERİNİ TOPLAMA BECERİLERİNE ETKİSİ¹

THE EFFECT OF ATTENTION IMPROVEMENT TRAINING ON THE PRIMARY SCHOOL 5TH GRADE STUDENTS' SKILLS OF GATHERING ATTENTION

^aAliye BOZAN & ^bYasin AKAY

^aÇanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, zeralcan@hotmail.com

^bDEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, yasinakay35@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı konmamış ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dikkat becerilerini geliştirmeye dayalı bir programın etkililiğinin sınanması ve dikkat geliştirme eğitiminin öğrencilerin dikkat becerilerini geliştirme derecesini ortaya koymaktır. Araştırma deneysel bir çalışmadır. Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ilinde yürütülmüş olup, araştırmanın çalışma grubunu Çanakkale iline bağlı ilköğretim okulları arasından belirlenmiş olan 27'si kontrol 27'si deney grubu olmak üzere toplam 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada 15 saatlik bir dikkat becerileri geliştirme eğitimi verilmiş, eğitim öncesinde ve sonrasında dikkat düzeylerini belirlemeye yönelik Bourdon dikkat testi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dikkat becerileri geliştirme eğitimi almış öğrencilerin almamış öğrencilere göre dikkat toplama düzeyleri artmış, eğitimin yararlı olduğu etkinliklere katılan öğrenciler ve öğretmenleri tarafından belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat, Dikkat Geliştirme, Dikkat Toplama Becerisi, Eğitim Programı

Abstract

This study aims to test the effectiveness of an attention skills improvement based program on the fifth grade students who are not diagnosed with Attention Deficit Hyperactivity Disorder and to show to what degree attention skills improvement training is successful. This study is an experimental study.

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde düzenlenen XX. Eğitim Bilimleri Kurultayında (2011) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

The study was conducted in 2010 – 2011 education year in Çanakkale and the study group is composed of the schools in Çanakkale Province as 27 students in control group and 27 students in experiment group which makes 54 students in total. The students were given a 15 hour attention skills improvement course and the students were given the Bourdon Test before and after the course. According to the results gathered from the research the students who participated in the course have increased their attention levels compared to the students who did not participate in the course. The training an attention skills improvement is defined to be beneficial by the students and the teachers who participated in 15 hour training activity.

Key words: Attention, Attention Improvement, Skill of Gathering Attention, Education Program

GİRİŞ

Günümüzde dünyada birçok alanda değişimler yaşanmakta, bu değişimler teknolojik gelişmeleri beraberinde getirmektedir. Teknolojinin hayatı kolaylaştıran, bize yeni fırsatlar sunan yönlerinin yanında kuşkusuz birtakım problemleri de beraberinde getirdiği bir gerçektir. Bu problemler ve gelişen dünya şartları insanların birtakım nitelikler kazanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu niteliklerden biri de dikkatli olma ve dikkat toplayabilmedir.

İnsan doğası gereği yaşadığı ortamlara uyum sağlamaya çalışan, karşılaştığı olaylara tepkiler veren, uyarınları algılayan ve bunlar arasından sistematik seçimler yapan, yaptığı seçimleri kendi bilinciyle yorumlayan bir varlıktır. Uyarınlara, algısal bilince sistematik olarak kabul edilmesi “dikkat” kavramıyla açıklanmaktadır (Amado, 1996).

Dikkat, uyarıcının farkında olmak olarak tanımlanabilir. Bu uyarıcılar, düşünceler ve anılarda olduğu gibi içsel ya da görüntü ve seslerde olduğu gibi dışsal olabilmektedir. Dış dünyadaki uyarıcıların büyük bir kısmı duyu organlarınca yakalanır; ancak bir kısmı seçilerek algılanır. Birey bütün uyarıcılarla aynı anda ilgilenemez; çünkü sınırlı bir kapasiteye sahiptir (Karaduman, 2004a).

Dikkat toplama, istek üzerine bilincimizin bir konu üzerine toplanması halidir. Dikkat ederken bütün zihinsel yeteneklerimiz etkin hale geçmektedir. Etkili ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi açısından özel bir öneme sahiptir. Dikkat toplamada ön koşul; motivasyon, ilgi ve ben’ in gelişimidir. Yetenekler ve ayrıca çalışma şeklinin de etkisi vardır (Özdoğan 1999).

Dikkat ve dikkat toplama becerisinin okul yıllarının her döneminde büyük bir öneme sahip olduğunu, bu nedenle okul öncesi dönemden başlayarak dikkat toplama yeteneğinin geliştirilmesine özel bir önemin verilmesi gerektiğini belirten Ettrich (1998), böylece daha sonraki yıllarda ortaya çıkabilecek eğitimsel sorunlarının azaltılabileceğini belirtmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde, dikkat toplamanın eğitimle geliştirilebileceği vurgulanmaktadır. Ettrich (1998); Helmke ve Renkl (1993); Lauster (1999); Özdoğan (2001) dikkat toplamanın eğitimle geliştirilebileceğine işaret etmektedirler.

Barchmann, Kinze ve Roth'a (1991) göre dikkat toplama becerisi, dikkat toplama alıştırmaları ile geliştirilebilir. Çocuklara bu konuda belli bir süre eğitim verilirse dikkat toplama becerileri geliştirilebilir. Karaduman (2004a), Kanada'da anaokulu, ilköğretim 1. ve 2. sınıf öğrencilerine uyguladığı 16 oturumluk dikkat toplama eğitimi sonucunda eğitim alan öğrencilerin dikkat toplama düzeylerinde kontrol grubundaki öğrencilere nazaran artma olduğunu bulmuştur. Bu bulgular, dikkat toplama düzeyinin bu konuda verilecek bir eğitimle geliştirilebileceğini de vurgulamaktadır.

Kaya (1989) ve Kaymak (1995), okul öncesi dönemdeki çocuklarla ve Kaymak (2003), ilköğretim 2. ve 3. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu dikkat toplama becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışma sonrasında dikkat toplama eğitimi alan çocukların dikkat toplama becerilerinde artış olduğunu bulmuşlardır.

Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı konmamış normal gelişim gösteren çocuklara verilen dikkati geliştirme eğitiminin dikkat becerilerini geliştirme derecesini ortaya koymak ve dikkat toplama kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olmaktır.

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin dikkat becerilerini geliştirmeye dayalı bir programın etkililiğinin sınanması bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır. Araştırmanın problemi doğrultusunda beşinci sınıf öğrencilerinin dikkat becerilerini geliştirmeye yönelik

bir eğitim etkinliğinin planlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Dikkat becerileri eğitimi almış beşinci sınıf öğrencilerinin dikkat testinden aldıkları ön test- son test puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
2. Dikkat becerileri eğitimi almamış beşinci sınıf öğrencilerinin dikkat testinden aldıkları ön test –son test puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
3. Dikkat becerileri eğitimi almış beşinci sınıf öğrencilerinin, bu eğitimi almamış öğrencilere göre erişim düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada öntest - sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçülmüşlerdir. Araştırmanın bağımsız değişkeni uygulanan eğitim programı, bağımlı değişkenleri ise dikkat toplama beceri düzeyleridir. Araştırmanın bağımlı değişkenini Bourdon Dikkat Testi'nden aldıkları puanlar oluşturacaktır. Ön test-son test kontrol gruplu desen aynı öğrencilerin bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülmesinden dolayı ilişkili bir desen, öte yandan farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle ilişkisiz bir desendir. Bundan dolayı ön test- son test kontrol gruplu desen karışık bir desendir (Büyüköztürk, 2001). Araştırmada kullanılan araştırma deseni Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Deseni

Gruplar	Ön Test	İşlem	Son Test
Deney Grubu	X	15 oturumdan oluşan dikkat becerisi geliştirme ve dikkat toplama programı	X
Kontrol Grubu	X	-	X

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili merkeze bağlı, Özel İsmail Kaymak İlköğretim Okulunda öğrenim gören 54 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken öğrencilerin ön test olarak Bourdon Dikkat testinden aldıkları dikkat puan ortalamaları göz önüne alınmıştır. Benzer ortalamaya sahip 54 öğrenciden 27'si deney grubu 27'si kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunun cinsiyete göre dağılımı 15 erkek (% 55,5), 12 kız (% 44,4) olarak belirlenmiştir. Kontrol grubunda ise 14 erkek (% 51,8), 13 kız (% 48,1) yer almıştır. Her iki grupta da öğrencilerin buldukları yaş aralıkları 10-11 olarak belirlenmiştir. Bu özellikler dikkate alındığında deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sahip olduğu özelliklerin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Veri Toplama Araçları

Bourdon Dikkat Testi

Bourdon dikkat testinin en son kullanılan şekli Benjamin Bourdon tarafından 1955 yılında geliştirilmiştir. Bourdon dikkat testinin iki farklı formu bulunmaktadır. Birincisinde belli harfleri karışık kitap harfleri arasından bulma ve işaretleme; ikincisi ise belli şekilleri karışık olarak verilmiş şekiller arasından bulma ve işaretleme şeklindedir. Test kesintisiz bir dikkat yönelimi gerektirmektedir.

Testin harf formunda toplam 660 harf bulunmaktadır. Testin şekil formu bir sayfadan oluşmakta ve bu sayfada toplam 450 adet küçük şekil yer almaktadır. Şekil formunda belli şekillerin arasından belli şekillerin bulunması istenmektedir. Testin uygulanması için belirlenmiş bir yaş sınırı yoktur. Ancak harf formu için, çocukların harfleri tanıma becerisine ulaşmış olmaları gerekmektedir. Testin değerlendirilmesinde doğru sayısı, zaman ya da hata sayısı dikkate alınabilir. Uygulayıcı belli bir zaman içerisinde çocukların kaç tane doğru cevap işaretlediğini sayarak değerlendirme yapabilir. Çocukların işaretlemesi gereken harflerden ya da şekillerden kaç tane doğru işaretlediğini sayabilir. Ya da çocukların işaretlenmesi gereken harfler ya da şekiller dışında başka bir harfi ya da şekli işaretleyip işaretlemediğine de bakabilir. Oluşturulmuş bir şablon yoktur. Uygulayıcı hangi harflerin ya

da şekillerin işaretlenmesi gerektiğini kendisi belirleyebilir ve kendi şablonunu oluşturabilir (Brickenkemp, 1975).

Bu araştırmada Bourdon dikkat testinin harf formu kullanılmıştır. Öğrencilerden “b, d, g ve p” harflerini bulmaları ve işaretlemeleri istenmiştir. Testin değerlendirilmesinde, çocukların verdiği doğru cevaplar dikkate alınmıştır. Her doğru cevap bir puan olarak kabul edilmiştir. Testten alınabilecek en yüksek puan 118 olarak belirlenmiştir. Bireyin puanının yükselmesi, dikkat düzeyinin arttığını göstermektedir.

Karaduman (2004b) tarafından yapılan araştırmada Bourdon Dikkat Testi’nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 150 öğrenciye 15 gün ara ile test tekrar uygulanarak iki değerlendirme arasındaki korelasyon katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

İşlemler ve Analizler

Doğal sınıf ortamlarında öğrenciler genellikle diğer öğrencilerle bir arada olduklarından dikkat toplama çalışmalarının gruplar halinde yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Öğrenciler 13 ve 14’er kişilik iki gruba ayrılmıştır. Öğrencilere 15 oturumdan oluşan program haftada 2 gün ikişer ders saati (40 dk + 40 dk) olarak uygulanmıştır. Programda her oturum bir ders saati olarak düşünülmüş, program dört haftada tamamlanmıştır. Etkinlikler uygulanırken öğrencilerin dikkatlerini dağıtacak etkenlerin ortamda olmamasına, öğrencilerin korkmamasına ve kendilerini rahat hissetmelerine, öğrencilerin bireysel hızlarına, alıştırmaların basitten karmaşığa doğru olmasına, öğrencilerin çalışmalara kendi isteğiyle katılmalarına ve çalışmalardan keyif almalarına dikkat edilmiştir. Çalışmalar esnasında materyal olarak alıştırma kitabı, kurşun kalem ve silgi kullanılmıştır. Uygulanan programda Başaran’ ın (2010)“Dikkati Güçlendirme ve Hafızayı Geliştirme” adlı kitabı kullanılmış ve oturumlar Tablo 2’de açıklanmıştır.

Tablo 2. Deney Grubunda Uygulamada Kullanılan Etkinlikler

Oturum	Etkinlikler
1. Oturum	İki resim arasındaki farklılıkları bulma, Verilen şekillerden farklı olanı bulma ve işaretleme, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, Belli şekillerin aynısını karmaşık olarak verilmiş şekillerin arasından bulma ve işaretleme.
2. Oturum	Verilen şekillerden farklı olanı bulma ve işaretleme, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, Karmaşık şekillerin arasına yazılmış kelimeleri bulma ve onları uygun yerlere yazma, Verilen şeklin aynısını karmaşık şekillerin arasından bulma ve işaretleme, Belirlenmiş sembollere uygun olan matematiksel işlemleri yapma,
3. Oturum	İşaret testleri, Sayı Sembol Testleri, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, Labirent çalışması, Aynı nesneden kaç tane olduğunu bulma, Aynı ve farklı yazılan sözcükleri bulma, Eşi olmayan resimleri bulma ve işaretleme.
4. Oturum	Labirent çalışması, Kaç farklı resim olduğunu bulma, Karmaşık şekillerin arasına yazılmış kelimeleri bulma ve onları uygun yerlere yazma, Verilen şeklin aynısını karmaşık şekillerin arasından bulma ve işaretleme, Eşi olan ve olmayan resimleri bulup işaretleme, Şeklin Gölgesini Bulma.
5. Oturum	İki resim arasındaki farklılıkları bulma, Verilen şekillerden farklı olanı bulma ve işaretleme, Sözcük Şekil İlişkisi, Çizgileri Takip Etme, Belli şekillerin aynısını karmaşık olarak verilmiş şekillerin arasından bulma ve işaretleme, Labirent çalışması, Yanlış ve doğru yazılan kelimeleri bulma.
6. Oturum	Sözcük ve Şifre Oluşturma, Stroop Testi, Karışık harflerin içinde gizlenmiş olan kelimeleri bulma, Cümlelerdeki eksik sözcükleri tamamlama, Karışık verilmiş olan numaraları belirli bir süre içerisinde sıralama, Resimlerin gölgelerini bulma, Aynı sayıdan kaç tane olduğunu bulma.
7. Oturum	Verilen Cevapları Kodlama Göz Egzersizleri, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, Belli şekillerin aynısını karmaşık olarak verilmiş şekillerin arasından bulma ve işaretleme, Resmin eksik parçalarını bulma, Kelimelerin şifresini bulabilme.
8. Oturum	Üstteki Şekle Bakarak Alttaki Benzer Şekillerin Eksikliklerini ya da Farklılıklarını Bulma, Figürleri ayırt edebilme, Belirlenmiş sembollere uygun olan matematiksel işlemleri yapma, Belli bir şekle benzeyen ve benzemeyen şekilleri bulma, Resimlerde İstenen Nesneden Kaç Adet olduğunu Bulma, Dikkatli dinleme çalışması.
9. Oturum	Resimlerdeki eksik parçaları tespit etme, Karmaşık şekillerin arasına yazılmış kelimeleri bulma ve onları uygun yerlere yazma, Karışık olarak verilen sözcüklerden anlamlı bir cümle oluşturma, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, Labirent oyunu, Negatifini bulma.
10. Oturum	Dikkatli dinleme çalışması, Dikkat oyunu, Verilen şeklin aynısını karmaşık şekillerin arasından bulma ve işaretleme, Cümlelerdeki eksik sözcükleri tamamlama, Resimlerin gölgelerini bulma, Eşleştirme çalışması yaparak eşi olmayanları bulma.
11. Oturum	Karışık harflerin içinde istenen harfleri bulma, Resmin eksik parçalarını bulma, Kelimelerin şifresini bulabilme, Bir yönüyle diğerlerinden farklı olanı bulma, Dikkatli dinleme çalışması, Yap-boz oyunu, Karışık olarak verilen numaraları sıralayabilme.
12. Oturum	Her sırada farklı olan şekli bulma, Resmin eksik parçalarını bulma, Matematik işlemleriyle sonuçlarını eşleştirme, Her sayıya ait sembollere uygun işlemleri yapma, İki resim arasındaki farklılıkları bulma, Tangram.
13. Oturum	Karışık verilen sözcüklerden cümleler oluşturabilme, Belirtilen sözcüklerin metinde kaç kez geçtiğini bulma, Sözcüklerle şekilleri eşleştirme, Labirent oyunu, Bir yönüyle diğerlerinden farklı olanı bulma, Kodlama çalışması yapabilme, Kelimelerin şifresini bulabilme, Karışık olarak verilmiş harflerden sözcükler oluşturabilme.

14. Oturum	Kelimeleri kategorize etme, Hatırda kalan kelimeleri tablodan bulma, Resimlerin simetriğini ve negatifini bulma, Verilen sözcükleri kullanarak en az on beş cümleden oluşan bir öykü yazma, Verilen şekillerin hangi illere ait olduğunu bulma, Verilen matematik işlemlerini şekillerle eşleştirme, Kaç tane geometrik şekil olduğunu bulma.
15. Oturum	Karışık harflerin içinde istenen harfleri bulma, Aynı resimden kaç tane olduğunu bulma, Eşleştirme çalışması yaparak eşi olmayanları bulma, Sözcük grupları arasında bir yönüyle farklı olan sözcüğü bulma, Kodlama çalışması yapma, Şekillere karşılık gelen rakamlardan sayılar oluşturma, Karşılıklı olarak verilen harf ve rakam gruplarından aynı ve farklı olanlarını bulma.

Tablo 2’de görüldüğü gibi birçok farklı alanda farklı şekillerde gerçekleştirilen etkinliklerle öğrencilerin dikkatlerini toplamalarını ve geliştirmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Eğitim çalışmaları sonunda deneme ve kontrol gruplarına Bourdon Dikkat Testi yeniden uygulanmıştır. Öğrencilerin dikkat geliştirme eğitimi sonrasında dikkat becerileri, dikkat toplama kapasitelerinde bir artış olup olmadığını ortaya çıkaracak istatistiksel işlemler yapılmıştır. Kontrol ve deney grubunun dikkat becerilerini geliştirme ve dikkat toplama programının öncesi ve sonrasında uygulanan dikkat düzeyi belirleme testlerinden elde edilen ön test-son test puanlarının arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı ilişkili t testi uygulanarak incelenmiştir. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz t testi uygulanmıştır. Araştırma verileri SPSS 17 paket programıyla çözümlenmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerden ve öğretmenlerinden uygulanan etkinlikler ve sürece ilişkin görüş alınmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırma verilerinin analiziyle elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir. İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin dikkat düzeyi belirleme testi ile ilgili bazı istatistikleri Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Dikkat Düzeyi Belirleme Puanlarına İlişkin Bazı İstatistikler ve t

Gruplar	Ölçümler	Testi Sonuçları					
		N	Ort.	SS	sd	t	p
Deney Grubu	Ön test	27	93,62	16,57	52	13,14	0,000*
	Son test	27	101,88	14,89			
Kontrol Grubu	Ön test	27	93,88	16,30	52	-,39	0,694
	Son test	27	93,74	15,59			
Erişi Puanları	Deney Grubu	27	8,25	3,26	52	11,50	0,000*
	Kontrol Grubu	27	-,148	1,93			

p< .01

Tablo 3 incelendiğinde araştırmanın birinci alt problemine göre dikkat becerileri eğitimi almış öğrencilerin ön test- son test puan ortalamaları arasındaki fark .00 (p< .01) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin son testten aldıkları puanlar dikkat becerileri eğitimiyle artmıştır denebilir. Bu da dikkat becerileri geliştirme eğitiminin faydalı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine göre dikkat becerileri eğitimi almamış öğrencilerin dikkat düzeyi belirleme testinden aldıkları ön test- son test puanları arasındaki fark .694 (p>.01) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemine göre dikkat becerileri eğitimi almış beşinci sınıf öğrencilerinin, bu eğitimi almamış öğrencilere göre dikkat becerileri erişim puanları arasındaki fark .00 (p<.01) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre dikkat becerileri eğitiminin araştırmaya katılan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dikkat toplama ve dikkat geliştirme düzeylerini geliştirdiği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular bu alanda yapılmış diğer bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Karaduman'ın (2004b) Bourdon Dikkat Testi kullanarak, 4. ve 5. sınıf düzeyinde gerçekleştirdiği ve Yayıcı'nın (2007) d2 testi kullanarak 9 yaş üzerinde yaptığı araştırmalarda bu araştırmanın sonucunda olduğu gibi deney grubu lehine anlamlı

farklılıklara ulaşılmıştır. Yine konuyla ilgili Eardhard (1970) dikkat becerileri açısından risk altında olan dört yaş çocuklarıyla yaptığı dikkat eğitimi sonrasında daha iyi bilişsel yeterlilik geliştiğini belirtmiştir. Cliherman, Nielsen, Clinten, Parle ve Conner'in (1998) d2 dikkat testini kullandıkları araştırmalarında ise 8-12 yaşındaki 21 öğrenciye hazırlanan bir eğitim programının etkililiğini saptamak amaçlanmış ve çalışma sonunda deney grubunda (n=21) istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik gözlenirken kontrol grubunda (n=12) bir değişiklik gözlenmemiştir.

Ayrıca araştırmada deney grubu öğrencilerine etkinliklere ve sürece ilişkin sorular sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonunda öğrencilerin tamamı süreç içerisinde çok eğlendiklerini, etkinliklerin çok yararlı olduğunu, verilen eğitimle beraber dışarıdaki uyarıcılara karşı daha dikkatli olduklarını ve uyarıcıları daha hızlı görebildiklerini, bu eğitimin sonunda kendilerine daha çok güvendiklerini belirtmişlerdir. Deney grubu öğrencilerinin öğretmeni ise çocuklardaki değişimi fark ederek okula ve derslere karşı daha istekli olduklarını, öğrencilerin sorulara farklı bakış açılarıyla yaklaştıklarını ve pratik cevaplar verdiklerini belirtmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı konmamış normal gelişim gösteren çocuklara verilen dikkati geliştirme eğitiminin dikkat becerilerini geliştirme derecesini ortaya koymak ve dikkat toplama kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmadan verilerinden elde edilen bulgulara göre dikkat becerileri geliştirme eğitimi almış 5. sınıf öğrencilerinin dikkat becerilerinin arttığı belirlenmiştir. Dikkat becerileri eğitimi almamış 5. sınıf öğrencilerinin dikkat toplama kapasitelerinde artış görülmemiştir. Yine araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan deney ve kontrol grubunun dikkat düzeyi belirleme testinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca etkinliklere katılan öğrenciler ve öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, eğitimin çok yararlı olduğu, bu eğitim sonunda öğrencilerin

olaylara veya nesnelere farklı bakabildikleri ve kendilerine özgüvenlerinin arttığı gibi ortak düşüncelere ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

1. Öğrencilere erken yaşta dikkat becerileri geliştirme eğitimi verilmelidir.
2. Farklı araştırmalarda farklı yaş gruplarına dikkat geliştirme eğitim programları uygulanmalı ve sonuçları değerlendirilmelidir.
3. Dikkat becerileri geliştirme eğitimi ilköğretim programlarına alınmalıdır ve öğretmenler bu konuda bilgilendirilmelidir.
4. Öğrencilerin okul ve sınıf ortamındaki dikkat becerileri sürekli izlenmeli ve gerektiğinde öğrencilere dönüt verilerek, bireysel eğitim programları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Amado, S. (1996). Farklı Dikkat Düzeylerinin Örtük ve Açık Bellek Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Barchmann, H., Kinze, W. & Roth, N. (1991). Aufmerksamkeit und konzentration im kindesalter. Berlin: Verlag Gesundheit.
- Başaran, H. A. (2010). Dikkati Güçlendirme ve Hafızayı Geliştirme İlköğretim 4-5, İstanbul: Başaran Yayınları.
- Brickenkamp, R., Bleck, I., Dzida, W., Heinrich, P., Hellwig, H.J., Krüger- Naumann, R., Rothe, R., Speck, D., Speck,R., & Thiede, L.(1975). Handbuch psychologischer undpaedagogischertests. Göttingen: Verlag für Psychologie.
- Büyükoztürk, Ş. (2001). Deneysel Desenler. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Clikeman, M. S., Nielsen, K. H., Clinton, A., Sylvester, L., Parle, N., ve Connor, R. T. (1999). An intervention approach for children with teacher and parent- identified attentional difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 32, 581 - 590.
- Earhard, E. M. (1970). Classification and attention training curricula for Head Start children. Michigan State University. East Lansing.
- Ettrich, C. (1998). Konzentrations-trainings- programm für kinder: Gottingen: Vandenhoeck and Rubrecht.
- Helmke, A., Renkl, A. (1993). Das münchener aufmerksamkeitinventar. Ein instrument zur systematischen verhaltensbeobachtung der schüleraufmerksamkeit im unterricht. *Diagnostica: Zeitschrift für Psychologische Diagnostic und Differentielle Psychologie*, 38, 130–141.
- Karaduman, B. D. (2004a). Dikkat toplama eğitimi programının Kanadalı öğrencilerin dikkat düzeyleri üzerindeki etkisi. Omep 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı 5–10 Ekim 2003. Kuşadası-İzmir: Omep 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı Cilt 1: 232–244.
- Karaduman, B. D. (2004b) Dikkat Toplama Eğitim Programının İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Dikkat Toplama Düzeyi, Benlik Algısı ve Başarı Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kaya, Ö. (1989). Frostig Görsel Algılama Eğitimi Programının Anaokulu Çocuklarının Görsel Algılama ve Zihinsel Gelişimlerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaymak, S. (1995). Yuvaya Giden Beş Yaşındaki Çocuklarla Dikkat Toplama Çalışmaları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaymak, S. (2003) Dikkat Toplama Eğitimi Programının İlköğretim 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Dikkati Toplama Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lauster, U. (1999). Konzentrationsspiele 1. Für die 1. und 2. klasse.München: Lentz Verlag.
- Selçuk, Z. (2001) Dikkat Eksikliği ve Hiperaktif Çocuklar. (2. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özdoğan, B. (1999). Seminer Ders Notları. Ankara Üniversitesi, EBF, Ankara.
- Özdoğan, B. (2001). Altı- On iki Yaşlarındaki Çocukların Eğitimi ve Okul Başarıları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 26, 3 - 7.
- Yaycı, L. (2007) İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinde Seçici ve Yoğunlaştırılmış Dikkat Becerilerini Geliştirmeye Dayalı Bir Programın Etkililiğinin Sınanması. Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

